

SZERELEM, SZERELEM... ELŐSZÓ

LACZKÓ SÁNDOR

Noha rendkívül csábító a gondolat, miszerint 'minden szerelem reménytelen', mintha mégsem tudnánk oly könnyedén belenyugodni a szerelem illetén varázstalanításába, mondhatni túlságosan is profán és kiüresedett megítélésébe. Kétségtelenül látjuk, tudjuk, tapasztaljuk a szerelem romboló megnyilvánulásait és keserű végkifejleteit, de van képzetünk és tapasztalatunk építő varázshatalmáról is. S menthetetlen platonikusként miért ne ezen utóbbi lenne a fontosabb számunkra?

De vajon létezik-e egyáltalán a szerelem, vagy pusztán egy illúzió lenne, amely 'szétizél és agyongyötör'? Netán nagyon is valóságos, sőt az egyetlen realitás, amiért élni érdemes? S ha létezik, lehetséges-e beszélni róla, avagy csak a gesztusok nyelve az egyedüli releváns kifejezési módja? A szerelemről beszélni minden bizonnyal csak akkor lehet, ha benne vagyunk, ám ebben az esetben éppen a szerelmet pusztán tárggyá tevő beszéd- és gondolkodásmódon vagyunk kívül. Ki beszél kihez, mikor és milyen pozícióból? Ha benne vagyunk is, mindig más arcát mutatja, következésképpen válaszaink is mások a 'kicsoda Erősz?' kérdésére. S ha a 'mi a szerelem?' kérdését firtatjuk, akkor mindannyiunk közös nyelven beszélünk, vagy kinek-kinek teljességgel egyéni ez a nyelve? Legyen bár közös vagy egyéni, a megértés, a szerelem titkának megfejtése – valljuk meg – egyáltalán nem lehetséges. Talán jobb lenne, ha nem is próbálkoznánk vele. Mégsem tehetünk mást, folytonosan Erősz után tudakolódunk.

S vajon mondhatjuk-e, hogy a szeretni-tudás és a szeretve-lenni-tudás képessége és összhangja, vagy éppen konfliktusa és diszharmonája jelöli ki a szerelmes Én és a szerető Másik közös sorsát? S noha sem a szeretni-tudás, sem pedig a szeretve-lenni-tudás képessége nem óv meg bennünket semmilyen csalódástól, mégis, mindenek ellenére is ott van lényünkben a vágy a szerelem egyszerre autentikus és illuzórikus létmódjára. S ha ott van, akkor vajon a szerelem pusztán megtörténik velünk, akaratunktól függetlenül hatalmába kerít, mintegy kihasználva védtelenségünket meglep és rántör, vagy éppen ellenkezőleg, akaratlagosan mi magunk teremtyük magunknak, a szerelem létéről mi határozunk, bennünk ébredő sorsáról magunk döntünk, mintegy készenlétbe helyezvén önmagunkat Ámor eljövételére? Kiszolgáltattóságunk ritkán teljes, s bár győzni nem tudunk, nem vagyunk ártatlanok.

Ünnepekre vágyakozó hétköznapi lelkületünk ébren tartja a kérdést: lehet-e, érdemes-e élni a szerelem kozmikus illúzió-világa nélkül? A kérdésben ott van maga a válasz. Dolgunk van Erósszal. (Vagy neki velünk.) De vajon vállaljuk-e a kockázatát annak, hogy bár halandóként minden bizonynyal elbunkunk, mégis örökösen istenekkel és istennőkkel készülünk randevúzni?

* * *

Tanulmánykötetünkben a szerelemről szóló lehetséges beszédmodok sokfélesége tárul fel. Egyszerre van szó a szerelemről magáról, és a szerelemről szóló beszédmodokról. A kötet kiadásával nem volt, s nem is lehetett célunk a szerelem titkának a megfejtése. Mint ahogyan a sorozat eddigi köteteinek esetében is tettük, mindössze 'lábjegyzeteket' kívántunk fűzni a meglehetősen régi keltezésű 'jelenség(ek)hez'. A szerelem esetében ez sem kevés. Vizsgálódásaink során annak igyekeztünk nyomába eredni, hogy milyen módon lehetséges a szerelem összefüggésrendszeréről és jelenségvilágáról teoretikusan (vagy éppen praktikusán), az értelmezési hagyomány hívó szavát és a probléma mai relevanciáját is figyelembe véve értekeznünk?

A Lábjegyzetek Platónhoz című konferencia- és könyvsorozat elindítását a fogalmak tisztázásának az igénye vezérelte. Olyan fogalmakat és problémákat igyekeztünk és igyekszünk 'lábjegyzetelni', amelyek első, mondhatni klasszikus előfordulásai az antikvitásban gyökereznek, de amelyek fogalmak és problémák ma is jelen vannak életünkben és gondolkodásunkban, így a róluk szóló diskurzusok nem értek, nem is érhetek véget. A konferencia- és könyvsorozat Whiteheadtól kölcsönzött címe ugyan Platónra utal, de egyúttal a kutatások minden irányban, minden korra és tudásterületre történő kiterjesztésére is ösztönöz bennünket. A szerelem fenomenjének vizsgálata esetében különösen így van ez.

A *Lábjegyzetek Platónhoz: A szerelem* című tanulmánykötet előzménye és egyben apropója az azonos címen a *Magyar Filozófiai Társaság* és az *SZTE BTK Filozófia Tanszéke* szervezésében Szegeden 2012. május 17-18-án megrendezett konferencia volt. Ám kötetünk jóval több, mint a konferencia előadásainak betűhív közlése. Részben azért, mert az ott elhangzott előadások jobbára vázlatos szövegei bővített terjedelemben és részletesebben kidolgozott formában látnak most napvilágot, illetve azért, mert kötetünk több olyan tanulmányt is tartalmaz, amelyek felkérésünkre utólag születtek és előadás formájában nem hangzottak el a konferencián.

Lábjegyzetek Platónhoz sorozatcímen immáron tizenegyedik alkalommal került sor tanévzáró konferenciára Szegeden. A rendezvénysorozat a *Magyar Filozófiai Társaság* évenként megrendezésre kerülő nagyrendezvénye, amelyen hazai és határokon túli előadók egyaránt részt vesznek. A sorban az első

– a 2002-ben tartott –, *A szeretet* alcímű konferencia előadásai nem jelentek meg nyomtatásban, míg *Az erény* (2003) alcímű rendezvény kibővített, szerkesztett és gondozott anyaga képezte a *Lábjegyzetek Platónhoz* című könyvsorozat 1. kötetét. Bár *A bűn* alcímű (2004) rendezvény volt a konferenciasorozat harmadik állomása, az ott elhangzott előadások bővített szövegeit a könyvsorozat 2–3. köteteként jelentettük meg, s ezzel szinkronba hoztuk a konferencia- és könyvsorozat sorszámozását. A konferenciasorozat 4., *A barátság* alcímű (2005) rendezvényének anyaga egyben a könyvsorozat 4. köteteként látott napvilágot. Ezt követte *A lelkiismeret* című konferencia (2006), illetve annak tanulmánykötete a sorozat 5. köteteként, majd pedig *A gyűlölet* problematikája képezte vizsgálódásaink tárgyát (2007), s egyben a könyvsorozat 6. kötetét. Az igazságosság alcímet viselő konferencia (2008) előadásai a könyvsorozat 7. köteteként jelentek meg, míg *A szabadság* címen rendezett konferencia (2009) kötete a könyvsorozat 8. köteteként látott napvilágot, majd *Az akarat* című konferencia (2010) tanulmánykötete a sorozat 9. köteteként lett kiadva. Sorozatunk 10. kötete *Az ész* címen az azonos című konferencia (2011) bővített anyagát tartalmazza. Jelen tanulmánykötet pedig, utalva *A szerelem* című 2012-es konferenciára, a sorozat 11. köteteként jelenik meg.

A kötet szerkesztése során az előző kötetekben már megszokott tematikus és időrendi, illetve problémátörténeti elrendezési módot alkalmaztuk. A szövegek jegyzetanyagát egységesítve, lábjegyzetként helyeztük el. Az idegen szavakat és a műcímeket kurziváltuk. A konferencián elhangzott nagy- előadások, (amelyeket felkért előadók tartottak), a négy tematikus és/vagy időrendi/problémátörténeti blokk kezdőszövegei lettek.

Megköszönve a kötet szerzőinek (a konferencia előadóinak) a munkáját, abban a reményben tesszük közzé a szerelemről szóló tanulmánykötetünket, hogy 'lábjegyzeteink' számot tarthatnak az olvasók érdeklődésére.